

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla LV. Qui sentit onus, sentire debet commodum, & contra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

REGVLA LV.

Qui sentit onus, sentire debet commodum, & contra.

Hanc Regulam bimembrem esse, etiam non monente *Caniso*, textum quicumque intuetur, agnoscit. *Peckius* tamen tertium membrum addit. Sed si oppositum opposito, ut propositum proposito respondere debet. *c. suam. de penis*, dicendum est, quatuor partes habere, hoc modo, 1. Qui sentit onus, sentire debet commodum. 2. Qui non sentit onus, sentire non debet commodum. 3. Qui sentit commodum, sentire debet onus. 4. Qui non sentit commodum, sentire non debet onus. De singulis obvia exempla sunt. Verum ut confusio evitetur, singula membra seorsim explicanda erunt.

§. 1. *Qui sentit onus, sentire debet commodum.*

I. Exemplum *Glo. est 1.* Si clericus in continentiam suam monasterii impensis alendus est, convenit ejus bona simul monasterio inferri. Hoc commodum, illud onus. *c. de lapsis. 16. 2. 6.*

2. Si parochianus non in sua, sed aliena parochia sepulturam, eligit, parochiali ecclesie quarta funeralis, vel alia pro consuetudine loci debetur: ut commodum ex eo habeat, ex quo, & pro quo onus ac laborem habuit, admi-

nistrando, & participando divina. *c. de sepulturis. in 6.*

3. Patrono ecclesie ex statuto Canonum debetur honor in processionibus, sessionibus, & sim. Item alimenta, si ad inopiam redactus sit, ut in *1. part. summa diximus tit. 6. §. 1. n. 6.* non aliam ob causam, quam ut beneficii, & laboris sui, quo ecclesiam auxit, fructum, & emolumentum percipiat. *c. filius. 16. q. 7.*

II. *Amplia 1.* Quamvis cum aliorum aliquo præjudicio futurum sit. Nam *c. Si quis rapuerit. 27. q. 1.* definitum est, ut bona illius, qui ascetiam, vel monacham corrumpit, monasterio, in quo alenda deinceps est, inferantur: quod absque damno cognatorum non fit, quorum spes eo modo præciditur.

2. Quamvis id, ex quo lucrum manat, in alieno dominio, & possessione detineatur: quia gener promissam, & non solum dotem apud quemcunque extiterit, exigere potest cum usuris. *in insulam. §. Usuras. ff. soluto matr.* Merito illud, quæ onera matrimonii sustinere debet.

3. Etiam in lucro, seu commodo extraordinario. Mutuo accepisti 100. aureos, quorum pretium, seu valor inspectatò crescit in duplum, tuum id lucrum est, reddes vero 100. ut accepisti. Idem in vino, & frumento accidere potest. Cum enim utrumque in se recipiat mutuarius, incrementum videlicet, &

decre-

decrementum, meritò fruitur sorte meliori, qui etiam deteriori contentus esse debet.

III. Obj. 1. Curioni, & episcopo etate confecto, vel ægrotanti alimenta ab Ecclesia præstanda sunt, neque licet eum destituere. *c. Quia frater. 7. Q. 1. commodum tamen, & lucrum inde non habet Ecclesia.*

R. 1. Non intendit Regula, ubique onus, ibidem quoque commodum, aut lucrum reperiri, ut neque visissim ubi lucrum, necessario est onus aliquod: sed conueniens, & æquum esse, ut dulcia percipiat qui jam tum gustavit amara.

R. 2. Non abest commodum in prædicto casu: quia Ecclesiæ prælatus viribus corporis defectus, consiliis, & salutaribus monitis prodesse potest: & suo loco Vicarium habet, iisdem fructibus alendum. *c. fin. de clerico ægrotante, & c. fin. eod. in 6.*

Obj. 2. Sororem inopem maxime eodem patre natam frater alere, & dotare cogitur, quamvis nihil inde utilitatis sperare queat. *l. Si plures. ff. de legit. tutor. l. 1. ff. Vbi pupillus educari debeat.*

Respondent aliqui, debitum hoc iustum, & necessarium esse inter personas proximè conjunctas, & ab ipsa natura imperatum, ut proinde non valde sollicitos esse oporteat de lucro, & compensatione. Facilius dicitur, quod in priori objectione attulimus, non in omni negotio connexum esse commodum, & lucrum: sed sicubi reperiat, ad eundem pertinere bonum, & malum, dulce, & amarum. Adde, quod in pupillis sic educatis gratitudo & obsequium sperari potest.

Obj. 3. Qui utitur re commodata ad alium usum contra domini voluntatem, furti reus censetur, adeoque omne periculum illius rei sustinet. *l. Si ut certo. §. Quin imò ff. Commodati.* Idem tamen si ex eadem re questum fecerit, non fructur, sed ad dominum deveniet.

R. Ut quis ex aliena re contra voluntatem domini locupletior fiat, nullum Ius permittit. Sibi igitur imputare discat, qui rebus non suis abutitur, & commodati leges violat, inter quas primaria est, rem commendatam, uti suam, custodire, & eum, qui commodavit, indemnem servare. *V. Less. c. 27. Dub. 6. Silvest. V. Commodatum. n. 3. Armilla. n. 8. Cardos. in Praxi Iudic. & Advocat. V. Delictum. num. 7. Tiraquell. de iure mariti. Gloss. 8. n. 279. Barb. in Axiom. 143. Damas. in Reg. 85.*

§. 2. *Qui non sentit onus, sentire non debet commodum.*

I. **C**onsonat illi, quod *Apost. dicit. 2. ad Thessal. Si quis non vult laborare, nec manducet. & lex. Quamvis. ff. de damno inf. ubi fructus negantur usufructuario, qui propriario satisfacere tenent.*

Exemplum sit *x. Quod c. Ad audientiam de cler. non residentib. & c. fin. eod. in 6. præcipitur, ut suarum præbendarum fructibus priventur clerici, qui non resident in ecclesia sua, exceptis infirmis, & legitime occupatis: imò perceptos restituere tenentur. Conc. Tr. sess. 24. c. 12. Et merito, quia beneficium datur propter officium. c. fin. de rescr. in 6. c. Si Canonici. §. scitur. de off. iud. ord. eod. c. 1. de celebr. missar. & Scru-*

2. Studiosi & Scholares, qui non frequentant lectiones, neque operam dant literis, sed nugis & impertinentibus, non gaudent immunitate, & privilegiis Academicis, ut in *Panegyrico c. 14.* pluribus ostendimus.

3. Similiter, qui non exercet artem, quam profitetur, licet in matriculam relatus sit, non gaudet privilegiis illius. *l. Scribarios. C. de Numerariis. V. Gaill. l. 2. obs. 118.*

4. Qui onus in testamento appositum subire recusat, non est dignus, qui legato fruatur. *l. Nescimus c. de excusatorum.*

II. Obj. I. Iuxta legem à Davide sancitam. *l. 1. Reg. c. 30.* & servatam à Romanis quoque, æqua pars est descendendum ad bellum, & remanentium ad sarcinas. Hi igitur præmio, & prædâ potiuntur, quamvis non pugnaverint.

R. Qui sarcinas custodiunt, non vacant omni onere: quemadmodum nec in ipsa pugna, qui tormentis adstant: imò nec d. scrimine. Quid enim si latrunculi inopinato sarcinas invadant, nonne armis opus, nonne vitam periculo exponunt?

Obj. 2. Adulteræ uxoris dotem maritus lucratur: onus tamen alendi illam deinceps non habet, nec in domo eadem cogitur tolerare. *l. un. C. de rei ux. act.*

R. Caret quidem maritus onere alendi adulteram, sed non caret aliis oneribus. Dotandi sunt liberi ex abjecta uxore nati: conducenda nutrix, familiæ curatrix: ipse quasi viduus non habet adjutorium simile sibi, nec licet ad

alias nuptias transire. Hæc omnia, & illis annexa cum lucro dotis si comparare volueris, parum aut nihil lucratum maritum dices, qui tot bonis caret, & insuper obtreccationibus, & derisui expositus est, qui tam infidelem & libidinofam conjugem habuerit. *V. Damhauder. in Praxi criminali. c. 89.*

§. 3. *Qui sentit commodum, sentire debet, & onus.*

I. HÆc doctrina, ait *Caramuel in Theol. fundam. n. 774.* est contra omnes illos animarum rectores, qui oves suas tondere sciunt, fovere nesciunt, nolunt vè, utilitate contenti, cum tamen honos, & onus ita connexa sint, ut illum habere non debeat, qui hoc renuit. Rectè propterea in *c. 1. de ecclesiâ adificandis. Conc. Moguntinum* præcipit, ut quicumque beneficium ecclesiasticum habent, adjuvent ad recta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas. Quod etiam de parochis dixi in *Part. I. summa tit. 3. §. 2.* obligatos nimirum esse ad reparandam ecclesiam, cui præsent. *Con. Tr. S. 21. c. 7.* intellige, nisi aliunde restaurari queat, aut aliter conventum sit. Præterea, si creditor immisus est in possessionem bonorum vasalli, ex illis quæ lucrum habet, domino feudi servitium præstare tenetur. *Gaill. l. 1. obs. 117.* Denique huc tota materia vectigalium, tributorum, gabeliarum, pedagiorum, & similia pene innumera pertinent, ita, ut vix quisquam immunis sit, quin ex eo, quo fruitur, partem decerpere, & quasi libare diis debeat.

II. Am.

II. *Amplia 1.* Ut ne quidem ecclesiarum, & loca pia in iis, ex quibus commodum, & lucrum capiunt, onus annexum recusare possint, nisi speciali privilegio, vel pacto, aut conventione liberentur. Vnde *Laym. l. 1. r. 4. c. 13.* clericis merito parendum esse legibus civilibus docet quam civium privilegiis, & commodis fruuntur. Vsu quoque obtinuit hodie, ut in vestigalibus, & pedagiis in multis locis nullam sacri, & protani ordinis differentia servetur. *Tanner. l. 2. de liber. eccles. c. 13 p. 149. Gail. l. 2. obs. 52. n. 12. & qua dixi. in Part. 1. summat. l. 1. §. 4. n. VII.*

Amplia 2. Ut nec Principi suo favore liceat eximere aliquos, ne sentiant onus, quod communiter alii sentire debent, nisi gravissima causa subit. *l. item si verberatum. ff. de rei vendic. c. Accedens de prescript. & ibi Felinus.*

Amplia 3. Ut in hac materia non admittatur prescriptio, quæ non potest, nisi mala fide prescriptionem cogitare, qui rem cum onere suo accepit. Vnde nec Canonici alii præbendarii absentiam à beneficiis, aut non residentiam præscribunt, etiam mille annis, & generaliter omnes, qui oneri suscepto non satisfaciunt. *Rebus. in Concord. Rubr. de collat. §. 1. Verbo. ad onus.*

Amplia 4. Ut qui vel ex parte rejicit onus, totum lucrum amittat: v.g. tutor universæ substantiæ datus pro parte bonorum se excuset. *l. si patris. ff. de legat. 1.*

Amplia 5. Ut valeat etiam, si contingat aliquem duplici onere gravari. Nam qui legatum natura sua lucrosum acceptat, onus etiam duplo majus relegata rejicere non potest. *l. Pamphilo ff.*

de leg. 1. l. Iason. ad l. Non amplius ff. de legat. 1.

§. 4. Qui non sentit commodum, onus sentire non debet.

I. **H**ic servit illud Apostoli de ministris evangelii *1. ad Cor. 9.* Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur de sacrario edunt? & qui altari deserviunt, cum altari participant? quasi diceret. Illis, qui in ecclesia laborant, debetur stipendium, & alimonia: quæ si negentur, cessat ministerium, & obligatio serviendi. Hinc si parochus decimæ negentur, vel quod loco decimarum promissum est, subtrahatur, ad prædicationem, & sacramentorum administrationem cogi non potest. *Glo. & DD. ad c. Omnis Christianus. de consecr. D. 1.* Idem de Canonicis dicendum, si distributiones, alii reditus denegentur. Idem de omni hominum genere, ubi contractus incuntur. *Do, ut facias: Facio, ut des:* quorum dispositio quando negligitur, neque promissa servitia præstantur, neque publicis neque privatis rebus bene consultum est: imò ad furta, & rapinas via patefit, dum rapere sibi licitum existimant, quod ultro porrigendum promeriti sunt. Etenim *Paulo 1. C. teste secundum naturam* est, commodum cujusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda. *l. secundum naturam, quæ est Regula 10. in Dig. ad quam Decius.* Iniquissimum est genus societatis, in qua unus damnus, & non lucrum habet. *l. Si non fuerint. §. fin. ff. pro socio.*

II. Idem monet in quibusdam non esse Regulæ locum, quod etiam ad præcedentia applicari potest. Nam 1. supponitur habitus personæ. Pupilli, & mu-

mulieres admittuntur ad hereditatem agnatorum, & tamen tutelam eorum subire non tenentur. *l. 1. §. interdum. ff. de legitim. tutorib.* Non minus dotem mulier accipit, magno suo commodo, incommodo autem nullo. Pari modo parochialia munera subinde religiosi obeunt, nec eodem, quo alii, modo fruuntur stipendiis: quia nimirum per professionem suam inhabiles sunt, & retributionem à Deo expectant. Denique Novitii privilegii ordinis, quem susceperunt, fruuntur; oneribus gravari pariter non debent. *Sanch. l. 3. de Matr. disp. 18. n. 24.* 2. Requiritur, ut eadem ratio sit in damno, & lucro percipiendo. Nam si culpa interveniat, privabi-

tur reus commodo: si privilegiata persona sit, lucri particeps erit, damni non erit. *l. fin. C. ad Tertullian.* 3. Intelligi debet de contractibus, debito & obligatione civili, seu iustitiæ, non vero congruitatis, & charitatis, de qua *Apstol. 1. ad Cor. 6. 13.* Charitas benigna est, non quarit, quæ sua sunt, omnia credit, omnia sustinet. De hac *S. Gregor. 1. 3. Moral. c. 4.* Lex Christi quid congruentius intelligi, quàm charitas potest? quam tunc verè perficimus, cum fraterna onera ex amore toleramus. Ex amore, ait, non coactè, non ex vigore mandati, sed benevolentia dilectionis, quæonus non refugit, & commodum temporale non requirit.

REGVLA LVI.

In re communi potior est conditio prohibentis.

I. **A**rguit hic *Caramuel in Theol. fundam. n. 615.* quosdam, primè tenuræ (ut ipse vocat, Theologos, qui lectâ Regulâ hac invexerint novas sententias in scholam, scrupulis exoticis plenas, & probare velint in omni præcepto dubio standum esse pro prohibente: adeoque loco prohibentis, reponendum præcipientis, vel saltem prohibitionis vocabulo omnè præceptum intelligendum. Nam qui actionem præcipit, emissionem prohibet, & è converso. At ipsi longè à veritate, & mente *Bonifacii* evagantur (*inquit*) Non enim teneor obedire superiori dubio, & stare licitè potero pro meâ libertatis possessione contra auctoritatem dubi-

am. Sed de hoc alibi commodius agitur. Quod scopum Regulæ attinet, ab illis Theologis non attingi, luce clarius est ex verbis, *in re communi.* Nec *Bonifacio* in mentè venit, quicquam de Regulariû obedientia definire Sensus igitur Regulæ est, cum una res ad duos, vel plures pertinent, æquum non est, unius tantùm arbitrio mutari illam, aut gravari cum præiudicio aliorum. v. g. 1. Duo scholares simul conduxerunt domum, vel cameram, si contingat unum illorum discessurum, non potest inficio, & invito socio, alium suo loco studiosum admittere, multò minus mulierculam. *Bald. ad l. si convenit. ff. Pro socio.*

Item,